

Фан номи ва ҳажми Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2020 йил 24 июнь куни тасдиқланган “Патент вакили” мутахассислиги бўйича Ўқув режага асосан белгиланган.

Фан дастури Юристлар малакасини ошириш маркази Ўқув ва илмий-услубий Кенгашининг 2020 йил 25 августдаги йиғилишида муҳокама қилинган ва маъқулланган (2-сонли баённома).

Фан дастури Юристлар малакасини ошириш марказида, Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлигининг 2020 йил “24” январдаги 05-1113-сон Қарори билан жорий этилган “Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги қошидаги Юристлар малакасини ошириш марказида юрист кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини оширишга қўйиладиган Давлат талаблари” асосида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

А. Раҳматов – Юристлар малакасини ошириш маркази директори;

Б. Тошев – Қонунчилик техникаси ва коррупцияга қарши экспертиза кафедраси муdiri, юридик фанлар доктори;

Ч. Октамова – Фан, инновация ва таълим дастурларини ишлаб чиқиш бўлими бош мутахассиси.

Такризчилар:

Имомов Нурилло Файзуллаевич, Тошкент Давлат университети Фукаролик ҳуқуқи кафедраси муdiri, ю.ф.д., профессор.

Худайбердиева Гулнора Аманмуродовна, Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтути Гуманитар фанлар кафедраси доценти, юридик фанлар номзоди.

Юлдашов Абдумумин Абдугопирович, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Интеллектуал мулк агентлиги бўлим бошлиғи.

Фан дастури Қонунчилик техникаси ва коррупцияга қарши экспертиза кафедраси йиғилишида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2020 йил ____ июлдаги ____-сонли баённома).

ЎҚУВ ФАНИНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ ВА ОЛИЙ КАСБИЙ ТАЪЛИМ ДАСТУРИДАГИ ЎРНИ

Ушбу фан интеллектуал мулк ҳуқуқ тушунчаси ва манбалари, интеллектуал мулк объектларининг ўзига хос хусусиятлари, интеллектуал мулк ҳуқуқи объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш асослари, интеллектуал мулк объектларига нисбатан шахсий ва мулкый ҳуқуқлар ҳамда мутлақ ҳуқуқ тушунчаси ва унинг мазмуни каби масалаларни камраб олган. Шунингдек, мазкур фаннинг предметини ўрганиш жараёнида лицензия шартномалари ва уларнинг турларини ўрганиш асосий мақсад қилинган.

“Интеллектуал мулк асослари” фани Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2020 йил 24 июнь куни тасдиқланган “Патент вакили” мутахассислиги бўйича Ўқув режанинг умумтайёргарлик фанлари блокига киритилган фан бўлиб, патент вакили сифатида фаолиятни амалга ошириш истагини билдирган жисмоний шахс – патент вакилликка номзодларга (кейинги ўринларда – номзод деб юритилади) ўқитилади.

ЎҚУВ ФАНИНИНГ МАҚСАДИ ВА ВАЗИФАСИ

Фанни ўқитишдан **мақсад** – номзодларга интеллектуал мулк ҳуқуқи ва интеллектуал мулк объектларининг тушунчаси, интеллектуал мулк объектларига нисбатан шахсий ва мулкый ҳуқуқлар, мутлақ ҳуқуқ тушунчаси ва унинг мазмуни, интеллектуал мулк объектларини бошқариш, баҳолаш, тижоратлаштириш, улардан фойдаланишга ҳуқуқлар бериш тўғрисидаги лицензия шартномалари, интеллектуал мулк объектларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва солиққа тортиш тартиби, давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби, ноҳалол рақобат муҳитида товар белгилари муҳофазаси, интеллектуал мулк агентлигининг апелляция кенгашида ишларни кўриш тартиби, интеллектуал мулк соҳасига қарши жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар ва бундай ишларини судда кўриб чиқиш тартиби ҳамда интеллектуал мулкка оид низоларни фуқаролик ва иқтисодий судда кўриб чиқиш тартиби бўйича асосий билимларни ўргатишдан иборат.

Ушбу мақсадга эришиш учун фан номзодларнинг назарий билимлар, амалий кўникмалар, интеллектуал мулк ҳуқуқи фанларига услубий ёндашув ҳамда илмий дунёқарашини шакллантириш вазифаларини бажаради.

Фан бўйича номзодларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйдаги талаблар қўйилади.

Номзод:

– интеллектуал мулк ҳуқуқи ва интеллектуал мулк объектларининг тушунчаси, интеллектуал мулк объектларига нисбатан шахсий ва мулкый ҳуқуқлар, мутлақ ҳуқуқ тушунчаси ва унинг мазмуни, Интеллектуал мулк ҳуқуқи соҳасидаги шартномалар ҳақида **тасаввурга эга бўлиши;**

– интеллектуал мулк соҳасига қарши жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар ва бундай ишларини судда кўриб чиқиш тартиби ҳамда интеллектуал мулкка оид низоларни фуқаролик ва иқтисодий судда кўриб чиқиш тартиби ҳақида назарий ва амалий **билимларга эга бўлиши;**

– интеллектуал мулк объектларини бошқариш, баҳолаш, тижоратлаштириш, улардан фойдаланишга ҳуқуқлар бериш тўғрисидаги лицензия шартномалари, интеллектуал мулк объектларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва солиққа тортиш тартиби, давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби, ноҳалол рақобат муҳитида товар белгилари муҳофазасини таъминлаш чораларини кўра олиш *кўникмасига эга бўлиши* лозим.

Фаннинг ҳажми: фанни ўрганиш учун **78 соат**, шундан: маъруза учун – 36 соат, семинар учун – 24 соат, амалий машғулот учун – 26 ва оралик назорат учун – 2 соат ажратилган.

**“Интеллектуал мулк асослари” фанидан
МАНЗУЛАР РЕЖАСИ**

№	Машғулотларнинг мавзуси	Жами ўқув соатлари	Шу жумладан,		
			Маъруза	Семинар	Амалий машғулот
1.	Интеллектуал мулк ҳуқуқининг институтлари	2	2	-	-
2.	Интеллектуал мулк объектларининг умумий тушунчаси ва мақоми	4	2	2	-
3.	Интеллектуал мулк объектларига нисбатан шахсий ва мулк ҳуқуқлар, мутлақ ҳуқуқ тушунчаси ва унинг мазмуни	6	4	2	-
4.	Интеллектуал мулк объектларини баҳолаш ва устав капиталига киритиш	4	2	2	-
5.	Интеллектуал мулк объектларини тижоратлаштириш	4	2	2	-
6.	Интеллектуал мулк объектларидан фойдаланишга ҳуқуқлар бериш тўғрисидаги лицензия шартномалари, шунингдек ҳуқуқларни тўлиқ ёки қисман бериш тўғрисидаги шартномалар	6	2	2	2
7.	Интеллектуал мулк объектларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва солиққа тортиш тартиби	6	2	2	2
8.	Интеллектуал мулк объектларини бошқариш	2	2	-	-
9.	Интеллектуал мулк объектларини баҳолаш асослари ва тартиблари	4	2	2	-
10.	Номоддий активларни бухгалтер ҳисоби	4	2	2	-
	Оралик назорат	2	-	-	2
11.	Давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби	6	2	2	2
12.	Ноҳалол рақобат муҳитида товар белгилари муҳофазаси	2	2	-	-

13.	Интеллектуал мулк агентлигининг апелляция кенгашида ишларни кўриш тартиби	2	2	-	-
14.	Интеллектуал мулк соҳасига қарши жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар ва уларнинг тавсифи	6	2	2	2
15.	Интеллектуал мулк соҳасидаги маъмурий ва жиноят ишларини судда кўриб чиқиш тартиби	6	2	2	2
16.	Интеллектуал мулкка оид низоларни фуқаролик ва иқтисодий судда кўриб чиқиш тартиби	8	4	2	2
	Яқуний назорат	6	-	-	6
	ЖАМИ	78	36	24	18

АСОСИЙ НАЗАРИЙ ҚИСМ (МАЪРУЗА МАШҒУЛОТЛАРИ)

1-Мавзу. Интеллектуал мулк ҳуқуқининг институтлари

Интеллектуал мулк ҳуқуқи тушунчаси. Интеллектуал мулк ҳуқуқи манбалари. Суд ҳужжатлари интеллектуал мулк ҳуқуқи манбалари сифатида. Бутун жаҳон интеллектуал мулк Ташкилоти (БИМТ). Сноат интеллектуал мулкни ҳуқуқий муҳофаза қилиш бўйича Париж Конвенцияси. Интеллектуал мулк ҳуқуқлари савдо соҳалари бўйича Битим (ТРИПС Битими). Интеллектуал мулк ҳуқуқининг ўзига хос институтлари. Интеллектуал фаолият натижалари. Интеллектуал фаолият маҳсулотлари.

2-Мавзу. Интеллектуал мулк объектларининг умумий тушунчаси ва мақоми

Интеллектуал мулк ҳуқуқи объектлари ва таркибий қисмлари. Интеллектуал мулк ҳуқуқининг вужудга келиш тарихи. Интеллектуал мулк объектларининг таснифи ва турлари. Интеллектуал мулк объектларига нисбатан қўйиладиган талаблар. Интеллектуал мулк объектларининг мақоми.

3-Мавзу. Интеллектуал мулк объектларига нисбатан шахсий ва мулкӣ ҳуқуқлар, мутлақ ҳуқуқ тушунчаси ва унинг мазмуни

Интеллектуал фаолият натижаларига нисбатан муаллифининг шахсий ва мулкӣ ҳуқуқлари. Интеллектуал фаолият натижасига нисбатан мутлақ ҳуқуқлар. Шахсий номулкӣ ҳуқуқлар. Муаллифлик ҳуқуқи. Ҳаммуаллифлик ва ҳаммуаллифлар шахсий ҳуқуқлари. Интеллектуал мулк объектдан ўз хоҳишига кўра фойдаланиш. Мутлақ ҳуқуқларни чеклаш. Интеллектуал мулк объектларига нисбатан мутлақ ҳуқуқларни ҳақиқий эмас деб топиш асослари. Мулкӣ ҳуқуқларни тўлик ёки қисман ўтказиш.

4-Мавзу. Интеллектуал мулк объектларини баҳолаш ва устав капиталига киритиш

Интеллектуал мулкни баҳолаш. Интеллектуал мулк объектларининг нархини баҳолаш усуллари ва устав капиталига киритиш қоидалари. Интеллектуал мулкни баҳолаш тартиби. Интеллектуал мулк соҳасидаги халқаро рейтинглар ва индекслар.

5-Мавзу. Интеллектуал мулк объектларини тижоратлаштириш

Интеллектуал мулк объектларини тижоратлаштиришнинг миллий ва халқаро амалиёти. Инновацион фаолият ва технологиялар трансфери. Интеллектуал мулк объектларини бошқариш тамойиллари. Интеллектуал мулк объектларини хўжалик муомаласига киритиш масалалари.

6-Мавзу. Интеллектуал мулк объектларидан фойдаланишга ҳуқуқлар бериш тўғрисидаги лицензия шартномалари, шунингдек ҳуқуқларни тўлиқ ёки қисман бериш тўғрисидаги шартномалар

Шартномалар таснифи, мазмуни, лицензия шартномларининг турлари. Лицензия шартномасининг предмети. Лицензия шартномалари ва ҳуқуқларни бериш шартномаларининг ҳуқуқий ва иқтисодий моҳияти. Лицензия шартномаси бўйича ҳақ тўлашда қўлланиладиган шакллар. Мутлак ҳуқуқни учинчи шахсларга тўлиқ ва қисман ўтказиш. Мулк ҳуқуқларнинг шартнома бўйича ўтказилиши.

7-Мавзу. Интеллектуал мулк объектларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва солиққа тортиш тартиби

Солиқ, солиққа тортиш тартиблари, “но-хоу”, жами даромадлар, жами даромадлар таркиби, интеллектуал мулкни ижарага бериш, ижара ҳақи, ижара шартномасини солиқ органларида ҳисобга олиш, интеллектуал мулкдан олинган даромадларни солиққа тортиш.

8-Мавзу. Интеллектуал мулк объектларини бошқариш

Интеллектуал мулк ҳуқуқини ҳимоя қилишда давлат органларининг иштироқи. Интеллектуал мулк ҳуқуқини давлат томонидан бошқариш. Интеллектуал мулк объектларини инновацион фаолиятга тадбиқ этиш. Инновацион фаолият асосларини ҳуқуқий ҳимоя қилишни такомиллаштириш.

9-Мавзу. Интеллектуал мулк объектларини баҳолаш асослари ва тартиблари

ИМОни идентификация қилиш, баҳолаш ёндашувлари, баҳолаш усулларини танлаш, баҳолашни асослаш ва қўллаш: даромадли, киёсий ва харажатли усуллари, яратиш (бошланғич харажатлар) қиймати усули, тиклаш харажатлари қиймати усули, алмаштириш қиймати усули.

10-Мавзу. Номоддий активларни бухгалтер ҳисоби

НМА бухгалтерия ҳисобини ташкил этиш, НМА тушунчаси, уларни туркумлаш, баҳолаш, киримга олиш, хужжатлаштириш, гудвил, гудвил ҳисоби, балансда акс этириш, сўғларда юритиш, амортизация ҳисоблаш, инвентаризация қилиш ва молиявий ҳисоботларда очиб бериш.

ОРАЛИҚ НАЗОРАТ

Ўқув дастурининг 1-10-мавзулари бўйича тест шаклидаги оралик назоратларни ўтказиш ва баҳолаш, бу турдаги оралик назоратни ўтказиш бўйича методик материаллар асосида амалга оширилади.

11-Мавзу. Давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби

Интеллектуал мулк объектларини тижоратлаштириш ва баҳолаш масалалари. Давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби.

12-Мавзу. Ноҳалол рақобат муҳитида товар белгилари муҳофазаси

Ўзбекистон Республикасининг “Рақобат тўғрисида”ги қонуни мазмуни. Монополияга қарши курашиш қўмитасининг товар белгилари муҳофазасини таъминлашдаги ўрни.

13-Мавзу. Интеллектуал мулк агентлигининг апелляция кенгашида ишларни кўриш тартиби

Апелляция кенгашининг ҳуқуқий мақоми ва ишларни кўриш тартиби. Апелляция кенгашига ариза шикоятларини топшириш тартиби ва ўзига хосликлари. Ишларни кўриш тартиби ва муддатлари.

14-Мавзу. Интеллектуал мулк соҳасига қарши жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар ва уларнинг тавсифи

Муаллифлик ёки ихтирочилик ҳуқуқларини бузиш (ЖК 149-модда) жиноятининг тавсифи ва жавобгарлик асослари. Ўзганинг товар белгисидан, хизмат кўрсатиш белгисидан, товар келиб чиққан жой номидан ёки фирма номидан қонунга хилоф равишда фойдаланиш (МЖтК 177-модда), Муаллифлик ҳуқуқини ва турдош ҳуқуқларни бузиш (МЖтК 177¹-модда), Ихтирога, фойдали моделга ва саноат намунасига бўлган ҳуқуқларни бузиш (МЖтК 177²-модда) маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг тавсифи ва жавобгарлик асослари.

15-Мавзу. Интеллектуал мулк соҳасидаги маъмурий ва жиноят ишларини судда кўриб чиқиш тартиби

Интеллектуал мулк соҳасига оид маъмурий ҳуқуқбузарликлар бўйича аризаларни бериш тартиби. Маъмурий ишлар бўйича судларда интеллектуал мулк соҳасига оид ҳуқуқбузарликларни кўриб чиқиш тартиби. Интеллектуал мулк соҳасига жиноят ёки маъмурий ҳуқуқбузарлик натижасида зарар етказилганда ариза бериш тартиби, асослари ва ариза бериладиган органлар. Ариза шакли ва мазмуни. Жиноят ишлари бўйича терговда жабрланувчи сифатида иштирок этиш. Судларда интеллектуал мулк соҳасига оид жиноятларни кўриб чиқиш тартиби.

16-Мавзу. Интеллектуал мулкка оид низоларни фуқаролик ва иқтисодий судда кўриб чиқиш тартиби

Интеллектуал мулк соҳасида низоларни ҳал қилиш ва ҳуқуқларни ҳимоя қилиш. Судларда интеллектуал мулк соҳасидаги низоларни ҳал қилиш. Ҳуқуқ эгалари ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг фуқаролик-ҳуқуқий усуллари. Медиацияни қўллаш ва унинг тартиби.

СЕМИНАР МАШҒУЛОТЛАРИ БЎЙИЧА КЎРСАТМА ВА ТАВСИЯЛАР

Барча семинар машғулотлари тренинг шаклида ташкил қилинади.

Семинар машғулотлари учун қўйидаги мавзулар тавсия этилади:

1. Интеллектуал мулк ҳуқуқи тушунчаси ва интеллектуал мулк ҳуқуқи манбалари.
2. Бутун жаҳон интеллектуал мулк ташкилоти (БИМТ)нинг мақоми.
3. Интеллектуал мулк ҳуқуқлари савдо соҳалари бўйича Битим (ТРИПС Битими).
4. Интеллектуал мулк ҳуқуқининг ўзига хос институтлари.
5. Интеллектуал фаолият натижалари ва маҳсулотлари.
6. Интеллектуал мулк ҳуқуқи объектлари ва таркибий қисмлари.
7. Интеллектуал мулк объектларининг таснифи ва турлари ҳамда бу объектларига нисбатан қўйиладиган талаблар.
8. Интеллектуал фаолият натижаларига нисбатан муаллифининг шахсий ва мулкӣ ҳуқуқлари.
9. Интеллектуал фаолият натижасига нисбатан мутлақ ҳуқуқлар.
10. Шахсий номулкӣ ҳуқуқлар.
11. Муаллифлик, ҳаммуаллифлик ва ҳаммуаллифлар шахсий ҳуқуқлари.
12. Мутлақ ҳуқуқларни чеклаш.
13. Интеллектуал мулк объектларига нисбатан мутлақ ҳуқуқларни ҳақиқӣ эмас деб топиш асослари.
14. Мулкӣ ҳуқуқларни тўлиқ ёки қисман ўтказиш.
15. Интеллектуал мулкни баҳолаш тартиби.
16. Интеллектуал мулк соҳасидаги халқаро рейтинглар ва индекслар.
17. Интеллектуал мулк объектларини тижоратлаштиришнинг миллий ва халқаро амалиёти.
18. Инновацион фаолият ва технологиялар трансфери.
19. Интеллектуал мулк объектларини бошқариш тамойиллари.
20. Шартномалар таснифи, мазмуни, лицензия шартномларининг турлари.
21. Лицензия шартномасининг предмети.
22. Лицензия шартномалари ва ҳуқуқларни бериш шартномаларининг ҳуқуқӣ ва иқтисодӣ моҳияти.
23. Мутлақ ҳуқуқни учинчи шахсларга тўлиқ ва қисман ўтказиш.
24. Мулкӣ ҳуқуқларнинг шартнома бўйича ўтказилиши.
25. Ижара шартномасини солиқ органларида ҳисобга олиш.
26. Интеллектуал мулкдан олинган даромадларни солиққа тортиш.

27. Интеллектуал мулк ҳуқуқини ҳимоя қилишда давлат органларининг иштироки.

28. Интеллектуал мулк объектларини инновацион фаолиятга тадбиқ этиш.

29. ИМОни идентификация қилиш ва баҳолаш ёндашувлари.

30. Баҳолаш усулларини танлаш, баҳолашни асослаш ва қўллаш.

31. НМА бухгалтерия ҳисобини ташкил этиш.

32. Интеллектуал мулк объектларини тижоратлаштириш ва баҳолаш масалалари.

33. Давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби.

34. Монополияга қарши курашиш қўмитасининг товар белгилари муҳофазасини таъминлашдаги ўрни.

35. Апелляция кенгашининг ҳуқуқий мақоми ва ишларни кўриш тартиби.

36. Апелляция кенгашига ариза шикоятларини топшириш тартиби ва ўзига хосликлари.

37. Муаллифлик ёки ихтирочилик ҳуқуқларини бузиш жиноятининг тавсифи ва жавобгарлик асослари.

38. Ўзганинг товар белгисидан, хизмат кўрсатиш белгисидан, товар келиб чиққан жой номидан ёки фирма номидан конунга хилоф равишда фойдаланиш.

39. Муаллифлик ҳуқуқини ва турдош ҳуқуқларни бузиш.

40. Ихтирога, фойдали моделга ва саноат намунасига бўлган ҳуқуқларни бузиш маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг тавсифи ва жавобгарлик асослари.

41. Маъмурий ишлар бўйича судларда интеллектуал мулк соҳасига оид ҳуқуқбузарликларни кўриб чиқиш тартиби.

42. Интеллектуал мулк соҳасига жиноят ёки маъмурий ҳуқуқбузарлик натижасида зарар етказилганда ариза бериш тартиби, асослари ва ариза бериладиган органлар.

43. Жиноят ишлари бўйича терговда жабрланувчи сифатида иштирок этиш.

44. Судларда интеллектуал мулк соҳасига оид жиноятларни кўриб чиқиш тартиби.

45. Интеллектуал мулк соҳасида низоларни ҳал қилиш ва ҳуқуқларни ҳимоя қилиш.

46. Судларда интеллектуал мулк соҳасидаги низоларни ҳал қилиш.

47. Ҳуқуқ эгалари ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг фуқаролик-ҳуқуқий усуллари.

48. Медиацияни қўллаш ва унинг тартиби.

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР

Амалий машғулотлар давомида тингловчилар интеллектуал мулк объектларини бошқариш, баҳолаш, тижоратлаштириш, улардан фойдаланишга ҳуқуқлар бериш тўғрисидаги лицензия шартномаларини туза

олиш, интеллектуал мулк объектларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва солиққа тортиш тартиби, давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби, ноҳалол рақобат муҳитида товар белгилари муҳофазасини таъминлаш чораларига оид тегишли ҳаракатларни бажариш кўникмаларига эга бўлишлари лозим ва улар бўйича фикр юритиш мақсадида амалий топшириқларни (тегишли процессуал ҳужжатлар тузиш, муаммоли масалаларни ечиш ва ҳ.к.) бажарадилар. Амалий топшириқларини бажаришда тингловчилар тегишли амалдаги қонун нормаларига, амалий тажрибаси ва ўқув курси давомида олган билимларга таяниб, уларни асослаб бажаришлари керак.

Амалий машғулотлар қуйидаги мавзулар бўйича ташкил қилинади:

- интеллектуал мулк объектларидан фойдаланишга ҳуқуқлар бериш тўғрисидаги лицензия шартномалари, шунингдек ҳуқуқларни тўлиқ ёки қисман бериш тўғрисидаги шартномалар;

- интеллектуал мулк объектларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва солиққа тортиш тартиби;

- давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби;

- интеллектуал мулк соҳасига қарши жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар ва уларнинг тавсифи;

- интеллектуал мулк соҳасидаги маъмурий ва жиноят ишларини судда кўриб чиқиш тартиби;

- интеллектуал мулкка оид низоларни фуқаролик ва иқтисодий судда кўриб чиқиш тартиби.

МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ ВА МУСТАҚИЛ ИШЛАР

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Интеллектуал мулк ҳуқуқининг институтлари.

2. Интеллектуал мулк объектларининг умумий тушунчаси.

3. Интеллектуал мулк объектларига нисбатан шахсий ва мулкый ҳуқуқлар, мутлақ ҳуқуқ тушунчаси ва унинг мазмуни.

4. Интеллектуал мулк объектларини баҳолаш ва устав капиталига киритиш.

5. Интеллектуал мулк объектларини тижоратлаштириш йўллари.

6. Интеллектуал мулк объектларидан фойдаланишга ҳуқуқлар бериш тўғрисидаги лицензия шартномалари, шунингдек ҳуқуқларни тўлиқ ёки қисман бериш тўғрисидаги шартномалар.

7. Интеллектуал мулк объектларидан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва солиққа тортиш тартиби.

8. Интеллектуал мулк объектларини бошқариш.

9. Интеллектуал мулк объектларини баҳолаш асослари ва тартиблари.

10. Номоддий активларни бухгалтер ҳисоби.

11. Давлат маблағлари ҳисобидан яратилган интеллектуал мулк объектларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тартиби.

12. Ноҳалол рақобат муҳитида товар белгилари муҳофазаси.

13. Интеллектуал мулк агентлигининг апелляция кенгашида ишларни кўриш тартиби.

14. Интеллектуал мулк соҳасига қарши жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар ва уларнинг тавсифи.

15. Интеллектуал мулк соҳасидаги маъмурий ва жиноят ишларини судда кўриб чиқиш тартиби.

16. Интеллектуал мулкка оид низоларни фуқаролик ва иқтисодий судда кўриб чиқиш тартиби.

ЎҚУВ ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ АМАЛИЁТЛАРИ

(Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги
Интеллектуал мулк агентлиги билан келишилган ҳолда амалга оширилади)

ЎҚУВ ДАСТУРИНИ ЎЗЛАШТИРИШ ВА ТАЪЛИМ ЖАРАЁНЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ЎҚУВ ВА ЎҚУВ-МЕТОДИК МАТЕРИАЛЛАР

Тасдиқланган навбатчилик жадвалига мувофиқ кафедралар профессор-ўқитувчилари тингловчиларга маслаҳатлар бериб борадилар.

Ўқув материаллари:

маъруза фондлари (шу жумладан, электрон шаклдаги) ва фан бўйича ўқув кўлланма, тарқатма материаллар;

мультимедиа материаллари (слайдлар, презентациялар ва ҳ.к.).

Ўқув материаллари Ахборот-ресурс маркази ва кафедраларда босма ҳамда электрон шаклда сақланади.

Ўқув-методик материаллар:

тест (ёки назорат саволлари) ёхуд масофавий топшириқлар;

амалий топшириқлар (масалалар ёки казус ва ҳ.к.).

Ўқув дастурини амалга ошириш учун зарур техник таъминои:

шахсий компьютер – ўқитувчининг автоматлаштирилган иш жойи;

“ppt (pptx)”, “doc (docx)”, “xlsx”, “mp3” ва бошқа ҳ.к. форматдаги файллар билан ишлаш учун дастурий таъминотлар;

мультимедиа қурилмаси, экран ёки смарт-телевизор.

ЯКУНИЙ НАЗОРАТ

Ўқув дастурининг барча мавзулари бўйича суҳбат (ёзма иш) шаклидаги якуний назоратларни ўтказиш ва баҳолаш, “Интеллектуал мулк асослари” фанидан якуний синовларни (синов ва суҳбат қабул қилиш) ўтказиш методикаси ва уларни қабул қилиш учун топшириқ ва саволларни назарда тутувчи, тингловчиларда жавоб варақалари мавжуд бўлиши белгилаб қўйилган методик материаллар асосида амалга оширилади.

АСОСИЙ ВА ҚЎШИМЧА ЎҚУВ АДАБИЁТЛАР ҲАМДА АХБОРОТ МАНБААЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари:

1. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруза. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 486

2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қонидаси бўлиши керак. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 104 б.

3. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қураимиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 488 б.

4. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 592 б.

5. Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. – Тошкент: “Ўзбекистон” НМИУ, 2018. – 508 б.

6. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажак фаровон бўлади. – Тошкент: “Ўзбекистон” НМИУ, 2019. – 400 б.

7. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси // Халқ сўзи, 2020 йил 24 янв.

Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т., 2020.

3. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси. – Т., 2019.

4. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси. – Т., 2019.

5. Ўзбекистон Республикаси Божхона кодекси. – Т., 2020.

6. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. 1-қисм. – Т., 2015.

7. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекси. – Т., 2019.

8. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси. – Т., 2019.

9. Ўзбекистон Республикасининг “Интеллектуал мулк асослари тўғрисида” қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси, 2006.

10. Ўзбекистон Республикасининг “Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида”ги Қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси, 2002.

11. Ўзбекистон Республикасининг “Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида” қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси, 2001.

12. Ўзбекистон Республикасининг “Интеграл микросхемалар топологияларини ҳуқуқий муҳофаза қилиш тўғрисида” қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси, 2002.

13. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодекси. – Т., 2019.

14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги ПФ-4947-сонли фармони.

15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 2 март "2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегиясини «Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили»да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида"ги ПФ-5953-сон фармони.

16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 февраль «Интеллектуал мулк соҳасида давлат бошқарувини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» ПҚ-4168-сон қарори.

17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 1 июль «Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Интеллектуал мулк агентлиги фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида» ПҚ-4380-сон қарори.

18. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 20 июлдаги "Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Интеллектуал мулк агентлиги тўғрисидаги низомни тасдиқлаш тўғрисида"ги 609-сон қарори.

19. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 14 август "Маданият ва санъат ташкилотлари, ижодий уюшмалар ва оммавий ахборот воситалари фаолиятини янада ривожлантириш, соҳа ходимлари меҳнатини рағбатлантириш бўйича қўшимча шароитлар яратишга доир чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПҚ-3201-сон қарори.

20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 19 май "Давлат ҳуқуқий сиёсатини амалга оширишда адлия органлари ва муассасалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ 5997-сон фармони.

Халқаро-ҳуқуқий ҳужжатлар:

1. Бутунжаҳон интеллектуал мулк ташкилотини таъсис этувчи конвенция. – М., 1978.

2. Саноат мулкни муҳофаза қилиш бўйича Париж Конвенцияси. – М., 1883.

3. Белгиларни халқаро рўйхатдан ўтказиш тўғрисида Мадрид Битими. – М., 1967.

4. Патент кооперацияси тўғрисида Шартнома. – М., 1970.

5. Товар белгилари бўйича қонунлар тўғрисида Шартнома. – М., 1994.

6. Халқаро патент таснифи тўғрисида битими. – М., 1971.

7. Белгиларни рўйхатга олиш учун товарлар ва хизматларни халқаро таснифлаш тўғрисида Ницца битими. – М., 1957.

8. Бадиий ва адабий асарларни ҳимоя қилиш тўғрисидаги Берн конвенцияси. – М., 1971.

9. Саноат намуналарининг халқаро таснифини таъсис этиш тўғрисида Локарно битими. – М., 1968.

10. Патент ҳуқуқи тўғрисида Шартнома. – М. отношения, 2000.
11. Бутунжаҳон Интеллектуал Мулк Ташкилотининг Муаллифлик ҳуқуқи бўйича шартномаси. – М., 1997.
12. Бутунжаҳон Интеллектуал Мулк ташкилотининг Ижролар ва фонограммалар бўйича шартномаси. – М., 1997.

Махсус адабиётлар:

1. Абдуллин А.И. Интеллект и право: правовая охрана интеллектуальной собственности : Учебное пособие. – М., 2001.
2. Авторское право XXI век. Сборник научных статей. – М. Российская академия правосудия. 2010.
3. Акрамходжаева З.С. Интеллектуал мулк ҳуқуқини ҳимоя қилишнинг такомиллаштириш истиқболлари. –Т.:ТДЮИ. 2008.
4. Безбаха В.В. Гражданское и торговое право зарубежных стран. – М., 2004.
5. Белов В.В., Виталиев Г.В., Денисов Г.М. Интеллектуальная собственность. Законодательство и практика его применения. – М., 2002.
6. Блинец И. А. Конституционно - правовая и международно-правовая защита интеллектуальной собственности. Дисс. к.ю.н. – М., 1997.
7. Блинец И.А. Правовое обеспечение интеллектуальной собственности. – М., 2000.
8. Богуславский М.М. Международное частное право. – М., 2000
9. Волынкина М.В. Инновационное законодательство России. – М., 2005
10. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность. Учебное пособие. – М., 2008.
11. Дежина И.Г. Проблемы прав на интеллектуальную собственность. – М., 2003.
12. Зокиров И.Б.. Ўзбекистон Фуқаролик ҳуқуқи. – Т., 1998.
13. Кальягин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права). Учебник. – М., 2000.
14. Мэггс П.Б., Сергеев А.П. Интеллектуальная собственность. – М., 2000
15. Насриев И.И. Шахсий номулкий ҳуқуқларни амалга ошириш ва муҳофаза қилишнинг фуқаролик-ҳуқуқий муаммолари. – Т., 2006.
16. Насриев И.И. Муаллифнинг шахсий ҳуқуқларини ҳимоялаш. – Т., 2003.
17. Имомов Н.Ф. Нанотехнологияларнинг ҳуқуқий асослари. Монография. –Т.: ТДЮУ, 2015.
18. Имомов Н.Ф. Интеллектуал мулк ҳуқуқининг янги объектлари. – Т.: ТДЮИ, 2011.
19. Имомов Н.Ф. Интеллектуал мулк объекти сифатида янги нав ва зотнинг ҳуқуқий мақоми. – Т.: ТДЮИ, 2010.
20. Имомов Н.Ф. Селекция ютуқларига бўлган ҳуқуқ./Фуқаролик ҳуқуқи. Иккинчи қисм. Дарслик.– Т.: Илм-Зиё, 2008.

21. Имомов Н.Ф. Интеллектуал мулк ҳукуқи. Ўқув қўлланма. –Т.: ТДЮИ. 2008.
22. Окюлов О. Интеллектуал мулк ҳууқи: умумий қоидалар ва алоҳида объектлар. Дарслик. – Т., 2003.
23. Окюлов О.. Интеллектуал мулк ҳуқуқий мақомининг назарий ва амалий муаммолари. – Т., 2004.
24. Окюлов О. Инновациянинг моҳияти ва ҳуқуқий тартибга солишнинг умумий таснифи. Интеллектуал мулк ҳуқуқи: ривожлантириш истиқболлари. – Т., 2012.
25. Раҳмонқулов Ҳ.Р. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг биринчи қисмига умумий тавсиф ва шарҳлар. I-жилд. – Т., 1997.
26. Раҳмонқулов Ҳ.Р. Фуқаролик: ҳуқуқлар, эркинликлар, бурчлар – Т., 2000.
27. Раҳмонқулов Ҳ.Р. Фуқаролик ҳуқуқининг предмети, методи ва тамойиллари. – Т., 2003.
28. Тошев Б.Н. Муаллифлик ҳуқуқи. – Т., 1997.
29. Тошев Б.Н. Авторское право. – Т., 1997.
30. Тошев Б.Н.. Муаллиф ва қонун. – Т.,1998.
31. Тошев Б.Н.. Муаллифлик ҳуқуқи. – Т., 2001.
32. Тошев Б.Н. Халқаро ташкилотларнинг муаллифлик ҳуқуқига оид актларининг ҳуқуқий мақоми. – Т., 2007
33. Тошев Б., Худайбердиева Г. Муаллифлик ҳуқуқи тизимидатурдош ҳуқуқларни муҳофаза қилиш. – Т., 2010
34. Фуқаролик ҳуқуқи. Махсус қисм. Дарслик. – Т., 2007. – 926 б.
35. Халқаро хусусий ҳуқуқ. Дарслик. – Т., 2006.
36. Худайбердиева Г.А. Турдош ҳуқуқларни фуқаролик-ҳуқуқий муҳофаза қилиш муаммолари. – Т., 2006.
37. Фичор М. Коллективное управление авторским правом и смежными правами. – Женева, 1990.

V. Веб-сайтлар:

<http://Allpravo.ru>
<http://www.lawportal.ru>
<http://www.legislature.ru>
<http://www.law-and-politics.com>.
<http://www.cer.uz>
<http://www.gov.uz>
<http://www.gki.uz>
<http://www.gsl.uz.org>
<http://www.Lex.uz>
<http://www.wipo.org>